

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

DIGNA FUISSE FERAR

Om möjliga tolkningar av Sulpiciadikterna

Tove Thunell

Kandidatuppsats i latin Vt. 2014

Handledare: Anna Blennow

Examinator: Sara Ehrling

Bild: Alma Tadema, Lawrence (1890) *An eloquent silence*

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:An_elloquent_silence,_by_Lawrence_Alma-Tadema.jpg (något beskuren).

Innehållsförteckning

I. Inledning	2
<i>Bakgrund och syfte</i>	2
<i>Texten</i>	3
<i>Tidigare forskning</i>	3
<i>Kort om dikternas innehåll</i>	4
<i>Mina översättningar</i>	5
<i>Metod och material</i>	5
<i>Om romersk ungdom och romersk syn på äktenskap</i>	6
II. Första dikten	8
<i>Textens Sulpicia och möjligheterna till en annan författare</i>	9
<i>Sulpicia som författarinna</i>	10
III. Andra dikten	11
<i>Textens Sulpicia</i>	12
<i>Sulpicia som författarinna</i>	13
IV. Tredje dikten	15
<i>Textens Sulpicia</i>	15
<i>Sulpicia som författarinna</i>	16
V. Fjärde dikten	17
<i>Textens Sulpicia</i>	18
<i>Sulpicia som författarinna</i>	18
VI. Femte dikten	20
<i>Textens Sulpicia</i>	21
<i>Sulpicia som författarinna</i>	21
VII. Sjätte dikten	23
<i>Textens Sulpicia</i>	23
<i>Författarinna eller författare</i>	24
VIII. Avslutande diskussion	25
<i>Ett porträtt av Sulpicia som litterär karaktär</i>	25
<i>Om poeten Sulpicia</i>	26
<i>I konflikt med sig själv och omgivningen</i>	26
<i>Avslutning</i>	27
Abstract	29
Bibliografi	30

I. Inledning

Poeten Sulpicia väckte tidigt min uppmärksamhet dels som en av ytterst få idag kända kvinnliga romerska poeter och dels på grund av sin förmodat låga ålder. Av dikterna kan man förstå att hon är giftasvuxen, vilket i romersk kultur vanligtvis innebar fjortonårsåldern¹. Det som gör läsningen av Sulpicia problematisk är att väldigt lite finns dokumenterat om henne som person. Vi har faktiskt inte några reella bevis för att hon är den egentliga författarinnan. Den främsta källan till kunskap om dikterna och deras uppkomst är texten i sig och genom historien har olika forskare gjort sina tolkningar av texten för att komma åt den ”verkliga” Sulpicia. Om olika tolkningar av Sulpicia handlar Mathilde Skoies avhandling *Reading Sulpicia* från 2002. Skoie går igenom olika ”läsglasögon” i källor från renässansen fram till idag. Det visar sig att när Sulpicia tolkas som en reell person finns olika uppfattningar om huruvida texten ska läsas som poesi. Dikterna har ibland snarare betraktats som hafsigt nedklottrade dagboksanteckningar.

Syntaxen är ofta ovanligt krånglig till och med för att vara latinsk poesi och detta har som vi kommer att se setts som bevis på dikternas karaktär av en överkänslig ung kvinnas känslosvallande ögonblickstexter. Men det har också å andra sidan setts som bevis för briljansen hos den verkliga författaren som stilmässigt kan förstå sig till en tonårsflickas spretiga skriftspråk. Man har med andra ord sällan låtit ekvationen Ung kvinna skriver Läsvärd poesi gå ihop. Det som gör texten intressant vare sig vi läser diktjaget och författarjaget som densamma eller inte är hur en historia skildras i glimtar och ögonblicksbilder. Mycket är inte utskrivet och lämnas till läsaren.

Bakgrund och syfte

När jag började läsa in mig på Sulpicia märkte jag snabbt att det fanns en problematik som inte gick att komma ifrån, nämligen de olika teorierna beträffande dikternas autenticitet, dvs. huruvida de verkligen är skrivna av en ung kvinna eller inte. Alla potentiella ingångar till dikterna tycktes beroende av ett ställningstagande i frågan. Att genomföra en analys baserat på ett förhållningssätt som jag själv valt kändes som ett sätt att kringgå problemet. Jag anser heller inte att man med texten som grund kan dra en slutsats om huruvida diktjaget och författaren är densamma, detta har andra redan försökt. Därför är mitt syfte att titta på hur dikterna kan tolkas olika beroende på om man fokuserar på henne som en reell person och dikterna som självbiografiska eller om man betraktar dikterna förutsättningslöst som text, som även eventuellt kan ha en annan författare t.ex. Tibullus. Sulpicia kan ses som två olika karaktärer: dels den reella person som anses ha skrivit dikterna och dels den karaktär som framstår som textens berättarjag. Mitt syfte är att undersöka hur dikterna kan läsas olika beroende på om vi utgår från den förmodade reella Sulpicia som har skrivit dikterna utifrån egna erfarenheter eller bara läser henne som den karaktär som framstår i texten i sig. Därmed inte sagt att man genom att lägga fokus på henne som litterär karaktär nödvändigtvis vänder sig mot att anse den reella personen Sulpicia som författarinna vara sann. Syftet handlar om att titta på olika aspekter av läsningen. Att tänka sig författarjaget Sulpicia ger möjlighet att se bakom texten, fundera på vad som hände innan och efter och vad hon tänkte när hon skrev.

¹ Clark, Gillian (1996) 43

Om vi bara lägger fokus på diktjaget kan vi inte se bortom texten utan endast utgå från de meningar som kan läsas in i orden i sig.

Personligen ser jag dock inte någon inneboende mening i att misstro henne som reell person lika lite som att hävda att exempelvis Catullus dikter vore skrivna av en fjortonårig flicka. I analysen betraktar jag henne i första hand som reell men bollar med tolkningen av henne som en fiktiv skapelse för att se hur meningen av texten kan förändras beroende på förhållandet mellan diktjag och författare. Men det är också viktigt att inte sätta upp en absoluta dikotomi. Även en verklig Sulpicia var fri att tänja på sanningen i dikten och en Tibullus förklädd till tonårstjej kan också beskriva egna kärleksbekymmer.

Texten

Det rör sig om sex korta dikter på elegiskt versmått, vilket innebär att varannan rad är hexameter, varannan pentameter. De publicerades ursprungligen i den s.k. *Corpus Tibullianum* innehållande dikter av poeten Albius Tibullus och det var inte förrän på 1800-talet som man skiljde ut dem och hänvisade dem till en egen författarinna². *Corpus Tibullianum* består av fyra böcker. Två av dem står Tibullus som författare till enligt vedertagen uppfattning. Dessa böcker gavs ut omkring år 27 före Kristus och tycks ha varit den enda på bred front kända utgåvan under första århundradet efter Kristus. Den edition som överlevde till medeltiden, vilken våra utgåvor härstammar från, hade dock tillägg som idag ges ut som en tredje och fjärde bok. Författaren/författarna till dessa böcker är under diskussion och det är också okänt hur och när de kom att slås ihop med Tibullus³. Det är i fjärde boken vi hittar Sulpiciadikterna.

De exakta omständigheterna runt dikternas uppkomst är okända. De har påståtts vara skrivna antingen för att läsas av ingen eller som privata brev till pojkvännen som hon benämner Cerinthus. Sulpicia kallar i den fjärde dikten sig själv *Servi filia* (Servius dotter) och det finns uppgifter om en Servius Sulpicius som tros ha varit salig man till Mesallas syster och denne antas därför ha varit flickans beskyddare och förmyndare⁵. Marcus Valerius Mesalla (64 f.kr- 8 e.kr) var en romersk aristokrat, ämbetsman och författare vars hem på Palatinen var centrum för en litteraturskara där flera kända författare ingick, däribland Albius Tibullus⁶. Flera av författarna i Mesallas skara som idag är mindre kända antas vara utgivna i tredje och fjärde boken i *Corpus Tibullianum*. Det ger en förklaring till hur Sulpicia lärde sig poesi och också hur hon kom att förknippas med Tibullus. I samlingen finns även ett antal andra dikter som berör Sulpicia och hennes pojkvän Cerinthus men där Sulpicia inte pekas ut som upphovskvinna. Dessa dikter har förklarats bland annat som svarsdikter på Sulpiciadikterna och alltså skrivna efter läsning av dessa. Det finns dock de som tillskriver även de dikterna åt Sulpicia själv. Denna uppsats kommer att fokusera på de sex dikter som Sulpicia allmänt anses vara författarinna till.

Tidigare forskning

Den forskare som var först med att peka ut Sulpiciadikterna som skrivna av en egen författare från den augustinska perioden var Otto Gruppe vars bok *Römische Elegie* publicerades 1838.⁷ Han delade upp dikterna som berör Sulpicia och Cerinthus i två grupper, Sulpiciadikterna som

² Skoie (2002) 162

³ Smith (1964) 73

⁵ Smith (1964) 79

⁶ Smith- Tibullus s.34

⁷ Skoie (2002) s.162 (Jag har tyvärr inte haft tillgång till originaltexten av Gruppe)

antas vara skrivna av Sulpicia själv och Amicusdikterna, vars författare/författarinna är öppen för spekulationer. Denna indelning är idag den vedertagna. Liksom många andra tolkar Gruppe språkbrukets krånglighet som bevis på den autentiska kvinnligheten hos författaren. Enligt honom är texterna inte att betrakta som poesi utan snarare som charmerande kvinnliga infall. En forskare med ett annat perspektiv från samma tidsperiod är Ludolph Dissen, professor vid universitetet i Göttingen 1813-1837⁸. Han skrev en mycket omtalad Tibulluskommentar där han hävdar att Sulpiciadikterna är fiktion skrivna av Tibullus själv. Till skillnad från Gruppe prisar han språkbruket som exempel på den stilistiska briljansen hos Tibullus. Dessa två tolkningar är de två huvudsakliga förhållningssätten till dikterna.

Den Tibullusutgåva som jag i huvudsak har använt mig av är Kirby Flower Smiths *The Elegies of Albius Tibullus*, ursprungligen utgiven 1913. Smith skriver engagerat om vad han ser som textens signifikant kvinnliga stil:

Their charming author is beyond all doubt a very woman. It is really for that reason that her poetry is undeniably so difficult. Her way of thinking is distinctively feminine, and though we may be familiar with it in the modern sphere of our own personal experience, it is less easy to follow in Latin, because Latin as we know it in the surviving literature is distinctively and exclusively masculine. She is female in what she says and in the way she says it. On the other hand, and this is the real difficulty, she is quite as feminine in what she does not say⁹.

Smith hävdar alltså att det som gör texten så svårläst är just att poeten är en kvinna med en kvinnas sätt att uttrycka sig vilket går stick i stäv med latinets karaktär av att i övrigt vara ett högst maskulint språk. De flesta nutida läsare hoppar (förhoppningsvis) till rejält vid läsning av denna analys och jag tror knappast att jag behöver förtydliga det problematiska i den, men den är ganska representativ för hur dikterna har betraktats.

Kort om dikternas innehåll

Fyra av de sex Sulpiciadikterna berör relationen till en viss Cerinthus, två handlar om hennes födelsedag. De brukar placeras i en tänkt kronologisk ordning där den första dikten handlar om (besvarad) nyförälskelse: *Tandem venit amor* ("äntligen har kärleken kommit") är inledningen på första dikten och sätter genast temat för hela diktsviten. Denna dikt är fylld av stolthet, i det närmaste mallighet över killen som hon har "varit med" (*cum digno digna fuisse*). Budskapet är att diktjaget minsann inte tänker hålla inne med detta för att inte skada sitt rykte, utan hon vill berätta för alla. Hon påstår att det till och med skulle vara skamligare för henne att inte berätta för någon. I den andra av dikterna beklagar hon sig över att hon kommer att tvingas åka till landet på sin födelsedag i stället för att vara hemma i Rom med Cerinthus - en resa som sedan blir inställd vilket är temat för tredje dikten. Den fjärde handlar om att Cerinthus har varit otrogen och Sulpicia känner sig ärekränkt på grund av den andra kvinnans låga sociala status. I den femte dikten är Sulpicia sjuk och tycks oroas över att Cerinthus inte längre bryr sig om henne. Den avslutande dikten beskriver ångern över att hon natten innan lämnade Cerinthus ensam. Den tänkte mottagaren tycks inte vara densamma för de olika dikterna. Den första elegen är inte riktad till någon specifik mottagare, utan tycks till formen närmast vara skriven för författarens egen skull. Den andra vänder sig till förmyndaren Mesalla och den fjärde, femte och sjätte direkt till Cerinthus. Den tredje dikten vänder sig till ett anonymt "du" som kan tolkas som Cerinthus, Mesalla, eller en anonym läsare. Man kan också tänka sig att hon skriver till sig själv.

⁸ Skoie (2002) 166 (jag har tyvärr inte haft tillgång till originaltexten av Dissen)

⁹ Smith (1964) 81

Mina översättningar

I mina översättningar har jag strävat efter att ligga så nära den latinska originaltexten som möjligt, med viss justering för att göra språket mer flytande på svenska. Latinets och svenskans uttryckssätt skiljer sig ofta åt radikalt och en direktöversättning låter många gånger krystad eller svårbegriplig. Exempelvis begagnas i latinsk poesi ofta poetisk plural, dvs. användandet av pluralformen av ett ord fastän det betydelsemässigt är mer logiskt att skriva i singular. Så kan Sulpicia referera till sig själv som *nos* vilket bokstavligt betyder ”vi” men alltså används i betydelsen ”jag” och borde därför översättas så.

Det är viktigt för mig att bevara känslan av ett språk som flyter på och jag låter gärna mina översättningar ligga nära talspråket. I de fall där den latinska texten är mångtydig, t.ex. på grund av att ett latinskt ord många gånger har fler olika betydelser än ett svenskt, har jag i min analys tagit upp detta med hänvisningar till *Norstedts Latinsk-Svenska ordbok*. Vid de tillfällen där min översättning är en aning fri har jag också förtydligat den ordagranna innebörden i analysen. Detta för att läsaren ska kunna bilda en egen uppfattning om dikternas mening och inte vara helt hänvisade till de val och prioriteringar jag har gjort i min översättning. Översättning handlar alltid om prioriteringar och det är viktigt att läsaren är medveten om att den kan finnas andra möjliga tolkningar.

Jag har inte tagit hänsyn till det elegiska versmåttet i översättningen utan endast återgivit betydelsen av texten. När jag refererar till de olika dikterna namnger jag dem efter de två eller tre första orden i originaltexten. Jag kallar dem således *Tandem venit amor*, *Invisus natalis*, *Scis iter*, *Gratum est*, *Estne Tibi Cerinthe* och *Nec tibi sim*.

Metod och material

Mitt syfte är inte, som jag nämnt tidigare, att genom läsning av dikterna utröna sanningen om deras uppkomst och författare. Inte heller påstår jag att mina tolkningar och slutsatser är absoluta; detta är texter som har lästs och analyserats av olika forskare under många hundra år och jag vet att mitt bidrag bara är ett bland många. Det står alltid läsaren fritt att bilda sin egen uppfattning. Min metod är att utgå från texten och närläsa den. Stor vikt har jag lagt vid att analysera ordvalen i originaltexten och hur olika meningar kan läsas in beroende på vilka olika betydelser ett enskilt ord kan ha. De sekundärkällor jag har använt har främst varit till för att spegla mina egna tankar mot andras. Det ska också sägas att såsom alltid med latinsk text skiljer sig olika utgåvor åt en aning eftersom texten ursprungligen traderats via handskrifter vilket gör det omöjligt att bevara den oförändrad. Således finns ställen i originaltexten där en annan källa ger ett annat ord eller en annan form av ett ord och därför en delvis annan innebörd. Till exempel strofen *Neu tempestivae saepe propinque viae!* (2:a dikten, rad 6) som i min översättning blir ”resor, min släkting, är ofta inte lämpliga” heter i vissa utgåvor ”Heu tempestivae saepe propinque viae!” vilket snarare kan läsas som ”Ve dessa lämpliga resor, hemska släkting!”

Textutgåvan jag har utgått från är *The elegies of Albius Tibullus* av Kirby Flower Smith. Denna bok är dock ursprungligen utgiven 1913 och kommentarerna och förordet är starkt präglade av sin tids ideal. Därför är det viktigt att komma ihåg att även det han skriver är tolkningar och inga sanningar om dikterna. Utgåvan som annars brukar ses som standard är George Luckes *Albii Tibulli aliorumque carmina* från 1988 och det var också den jag ursprungligen hade tänkt använda. Dock visade det sig att denna utgåva inte motsvarar den

mest kända traderingen och skiljde sig på flera punkter från texten jag dittills hade arbetat med. Den saknar också kommentar på engelska utan är alltigenom skriven på latin.

En översatt utgåva som jag har tittat i är *The Elegies of Tibullus and the poems of Sulpicia* av James Grainger. Denna bok är utgiven 1822 och ger alla dikter i engelsk översättning som många gånger är mycket fritolkad. Dessa översättningar är intressanta därför att Grainger försöker förmedla känslan i originalet snarare än den exakta innebörden. Därmed synliggörs tydligt vad han anser att dikterna vill förmedla.

Jag anser att Internetkällor sällan är helt tillförlitliga att hämta information från och undviker det helst. Dock har jag ibland tittat på olika översättningar från internet för att jämföra olika latinska manus och för att få en uppfattning om de olika sätt som texten kan tolkas och har tolkats och kunna bolla mina egna översättningar därmed. Jag har då använt mig av bland annat www.poetryintranslation.com, www.stoa.org/diotima och www.perseus.tufts.edu.

Om romersk ungdom och romersk syn på äktenskap

För att kunna förstå Sulpicia kan det vara nödvändigt med lite bakgrundsfakta om hur livet såg ut för en friboren giftasvuxen flicka ur överklassen under den augusteiska perioden och likaså om de normer för äktenskap som hon förväntades förhålla sig till.

I regel gick flickorna inte i skolan, vilket inte nödvändigtvis ska tolkas som att de inte alls kunde läsa. Det finns belägg för att man ofta lärde sig i hemmen av släktingar och slavar och det fanns också guvernanter. Att Sulpicia behärskade skrivkonsten fastän hon var flicka var alltså i sig ingenting uppseendeväckande.

En giftasvuxen flicka av högre social rang som Sulpicia skulle vara kapabel att styra ett hushåll snarare än att göra grovjobbet: det skötte slavar. Giftermål fick ingås från att flickan var tolv år, dock var det vanligast att ingå äktenskap i 14-15 års ålder. Brudgummen däremot ingick oftast sitt första giftermål i 20-30årsåldern. I och med att puberteten i regel kom senare på den tiden kan man säga att giftermålsålder för flickor i princip sammanföll med könsmognaden. Men givetvis kunde brudens ålder variera då som nu. Dock ansågs det mindre lämpligt att ha passerat 20 utan att ha varit gift en enda gång. Att giftermålsåldern var så låg beror delvis på den höga dödligheten. Det var viktigt att så fort som möjligt sätta barn till världen för att försäkra sig om släktens fortlevnad. Ingen visste om föräldrarna skulle passera trettio. När fästman skulle utses hade pappan sista ordet och hans samtycke var nödvändigt. Mammans formella samtycke var inget krav. Den blivande brudens samtycke behövdes men de reella möjligheterna att inte acceptera en tilltänkt make var i regel små, så länge han inte var rent opassande. En opassande make vore exempelvis någon ur ett lägre socialt skick.

Men givetvis får vi inte glömma att detta är människor precis som vi och vi kan inte veta hur diskussionerna gick i de enskilda hemmen. Säkert fanns flickor som lyckades övertala sin far om vem som var en lämplig make, och likaledes ska vi inte utgå från att alla arrangerade äktenskap var olyckliga. Säkert fanns det många tragiska exempel på unga älskande som slets ifrån varandra, men i ett samhälle där romantisk kärlek inte som idag ansågs vara giftermålets viktigaste grund såg givetvis förväntningarna på ett äktenskap annorlunda ut. Dock var inte äktenskapet ett evigt förbund som i den kristna kulturen. Omgifte var inte alls ovanligt, dels på grund av dödsfall och dels på grund av skilsmässa. Skilsmässa kunde utkrävas av båda

parter, och även av deras fäder. Den kvinna som funderade på att skilja sig fick dock ta i beaktande att mannen då fick vårdnaden om barnen¹⁰.

¹⁰ Clark (1996) 43-48

II. Första dikten

**Tandem venit amor, qualem texisse pudori
Quam nudasse alicui sit mihi fama magis
Exorata meis illum Cytherea camenis
Adtulit in nostrum deposuitque sinum
Exsolvit promissa Venus: mea gaudia narret,
Dicetur si quis non habuisse sua.
Non ego signatis quicquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo quam meus ante, velim,
Sed pecasse iuvat, vultus componere famae
Taedet; cum digno digna fuisse ferar.**

*Äntligen har kärleken kommit, sådan att ryktet att ha dolt den
vore mer skamfullt för mig än att ha avslöjat den för någon.
Bevekad av mina nymfers böner har Cytheriskan
burit fram honom till mig och lagt honom i min famn.
Venus har infriat sina löften, om min glädje må den berätta
som sägs inte ha haft någon egen.
Själv skulle jag inte vilja överlämna något åt förseglade tavlor,
så att ingen kunde läsa det före min vän
utan det gläder mig att ha syndat, och jag vill inte förstålla minen för ryktets skull;
Jag ska sägas ha varit en värdig tillsammans med en värdig*

Sulpicia om att ha funnit kärleken. Hon visar också prov på sin stundtals extremt krångliga syntax. De två första raderna i originaltexten blir inte begripliga förrän orden har kastats om rejält. Vid jämförelse av olika översättningar finner man att de skiljer sig åt en aning eftersom texten kan tolkas på flera sätt. Det är denna språkliga ”spretighet” som av en del tolkas som bevis för textens autenticitet och av andra som ett stilistiskt grepp.

”Jag skulle inte vilja överlämna något åt förseglade tavlor...” syftar på de vaxtavlor som romarna använde som återanvändbara anteckningsblock. Ett par vaxtavlor som satt ihop

kunde förslutas med sigill och skickas med budbärare som brev¹¹. Sulpicia vill med andra ord inte skriva hemliga kärleksbrev till Cerinthus som bara han får läsa.

De avslutande raderna knyter i sitt innehåll an till de första i det att de handlar om hennes rykte och hur hon förhåller sig till vad folk kommer att säga.

”Det gläder mig att ha syndat”: Det latinska verbet *iuvat* kan betyda gläder men även hjälper¹². Man kan alltså läsa in att hon antyder att synden inte bara gläder henne utan rent att var bra för henne. Ordet ställs som motsats till *taedet* som betyder att känna leda/motvilja inför något. Dessa två ord och deras tydliga motsatsförhållande faller bort i min översättning då jag har gjort omskrivningen ”jag vill inte förställa mitt ansikte för ryktets skull...” I originalet läggs alltså vikt vid att ”felet” hon har begått gynnar henne medan att förställa sig för ryktet snarare skulle missgynna henne.

När Sulpicia hävdar att det gläder henne att ha syndat måste vi skilja det romerska verbet *peccare* från det kristna syndbegreppet. Sulpicia syftar inte på synd i religiös mening utan snarare att fela i förhållande till de normer och förväntningar hon måste förhålla sig till som ung flicka i Roms övre samhällsskikt. Hon har inte syndat inför gudarna; det är till och med Venus själv (som enligt myten föddes ur havet i närheten av ön Cythera och därför kallas Cytheriskan) som har lagt honom i hennes famn, utan inför omgivningen. Sulpicia är en fin flicka som förväntas hitta (eller tilldelas) en make som matchar hennes sociala status. Om Cerinthus hade uppfyllt de kraven kanske omgivningen hade kunnat se mellan fingrarna med att hon har ”varit” med honom som hon diskret uttrycker det. Att Cerinthus inte är en yngling av högsta rang antyder hon senare i den fjärde dikten. Cerinthus som ung man har också lite större handlingsutrymme än Sulpicia. Att ha en flickvän innan man gifte sig var inte konstigt och eftersom männen i regel gifte sig efter att de hade passerat 20 hade de givetvis större möjlighet att hinna vara i ett förhållande före giftermålet. Dock var det mindre vanligt att flickvännen så småningom blev make. Vanligtvis hade makarna lite eller ingen kontakt före bröllopsdagen¹⁴. Cerinthus har alltså inte satt sitt anseende på spel genom att träffa Sulpicia såsom hon tycks ha gjort.

Textens Sulpicia och möjligheterna till en annan författare

Fokus i denna uppsats ligger på att titta närmare på olika tolkningsmöjligheter beroende på hur vi ser på förhållandet mellan textens huvudperson och författaren. Till skillnad från de andra Sulpiciadikterna vänder sig inte denna till en specifik mottagare. Medan de övriga dikterna ibland har tolkats som privata brev är denna snarare en monolog. Om vi inte vill se Sulpicia själv som den reella författaren kan den till synes frispråkiga attityden ses som ett försök från författarens sida att sätta sig in i tonåringens tankevärld. Dock känns det som ett något ovanligt grepp att en romersk poet skriver utifrån en ung flickas perspektiv och därför står Sulpiciadikterna i särklass vare sig man ser henne som en historisk person eller en litterär karaktär. Eftersom den inte har någon tydlig adressat blir dikten mer allmängiltig än t.ex. nästa dikt *Invisus natalis* där adressaten tilltalas vid namn. Det är en tämligen ”lättlyssnad” liten kärleksdikt.

¹¹ Wistrand (1999) 63

¹² Ahlberg, Lundquist, Sörbom (1994) s.v.

¹⁴ Eyben (1993) 238

Tanken att en manlig romersk poet skulle ha skrivit om de krav och normer som en ung kvinna måste rätta sig efter är intressant. Främst handlar ändå dikten om hur Sulpicia ignorerar omgivningens förväntningar på henne och därmed blir också dessa tydliggjorda. Författaren skulle i sådant fall ha uppmärksammat de normer ur sin samtid som kan tyckas hämmande för en flicka som Sulpicia. Diktjaget håller hårt i sin värdighet och tycks ha författarens sympatier. Då verkar det snarast som om författaren också vänder sig mot sin samtids kultur där individens heder och anseende var av största vikt. Tycker upphovsmannen att omgivningen är för hård mot ungdomen? Med det perspektivet får dikten plötsligt en närmast politisk snarare än personlig agenda.

Sulpicia som författarinna

Om vi verkligen tänker oss att den reella personen Sulpicia skrev texten i samband med att hon träffade sin pojkvän, blir den spontana entusiasmen och iver att berätta för världen en aning gripande. Det finns en tidlöshet i bilden av flickan som just har fått sin första pojkvän och inte vill hålla inne med det för någon. Den kan också vara provocerande, hon är i ärlighetens namn ganska skrytsam. Hennes ovilja att hålla affären privat känns inte främmande för vår tid utan för tankarna till tonåringars användning av Facebook och sociala medier för att berätta om sina egna liv för omvärlden. Det är viktigt att komma ihåg att tankemönster och beteenden som vi lätt ser som typiska för vår tid och kultur kan vara mycket äldre och kanske snarast är att betrakta som allmänmänskliga. Dock ger ny teknik oss möjlighet att ge utlopp för beteenden som människor kanske alltid har haft kapacitet till. Idag kan vi sprida vårt privatliv för vinden på ett helt annat sätt än Sulpicia hade möjlighet till.

Den rad som främst utstrålar stolthet eller rentav mallighet torde vara ”Om min glädje må den berätta som sägs inte ha haft någon egen”. Den som inte har haft samma tur i kärlek som Sulpicia borde berätta om hennes lycka istället. Som hon är uppslukad av sina egna känslor tar hon för givet att alla ska vara lika intresserade av hennes kärleksyra som hon själv. Eller så är syftet att väcka avund hos mindre lyckligt lottade.

Diktens egentliga tema påstår jag vara hur Sulpicia struntar i omgivningens förväntningar och gör som hon vill. Man kan därför se det som en dikt om ungdomlig eller kvinnlig frigörelse. Rom var ett auktoritärt patriarkalt samhälle där en ung flickas liv och framtid i hög grad styrdes av fadern och om denne var död av en utsedd förmyndare snarare än modern. Heder (*dignitas*) och anseende (*fama*) var högt aktade värden bland romarna. Sulpicia vänder på det och säger att det vore mer skamligt att inte berätta för någon än att göra det, vilket låter oss förstå att hon är medveten om hur hon förväntas agera men medvetet gör motsatsen. Åtminstone i teorin; att avslöja något i en dikt som kanske ingen annan läser är inte detsamma som att avslöja det offentligt. Man kan vara mycket djärvare i skrivande stund än när man konfronteras med två ögon. Vi kan alltså inte utgå från att hon verkligen var så frispråkig som hon framhäver sig. Kanske denna dikt ändå stängdes in i *signatis tabellis*.

III. Andra dikten

**Invisus natalis adest qui rure molesto
et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? An villa sit apta puellae
atque Arrentino frigidus amnis agro?
Iam nimium Mesalla mei studiose, quiescas.
Neu tempestivae saepe, propinque, viae!
Hic animum sensusque meos abducta relinquo
arbitrio quamvis non sinis esse meo.**

*Nu stundar en hemsk födelsedag, som så trist kommer att tillbringas
ute på den dumma landsbygden och utan Cerinthus.
Vad är väl härligare än staden? Är verkligen en gård
eller den kalla floden på det arretinska fältet passande för en flicka?
Mesalla, du som är så hemskt mån om mig får lugna dig nu.
Resor, min släkting, är ofta inte lämpliga!
Jag blir bortrövad och lämnar här kvar min själ och mina sinnen,
Efter min egen vilja, fastän du inte låter mig handla efter den.*

Sulpicia om att hon inte vill åka ut på landet. En ganska tjurig dikt som kan ses som en tidlös skildring av den motsträviga tonåringen men den handlar också om frustrationen över att få sin egen vilja negligerad.

Adjektiven hon använder när hon talar om den stundande resan är alltigenom negativa. *Invisus* (förhatlig) är det inledande ordet och sätter genast tonen. Den kommande födelsedagen kommer hon vara ute på *rure molesto*, av mig översatt till ”den dumma landsbygden”. Norstedts ordbok ger oss flera innebörder av adjektivet *molestus*: besvärlig, tryckande, obehaglig, pinsam och också tvungen eller tillgjord¹⁵. Ofrivilligheten kan alltså fångas in redan i detta ord, men kanske även att stämningen väntas bli pinsam och tillgjord. Den betydelse av *molestus* som står först i lexikonet är dock ”besvärlig”, vilket påminner oss om att Sulpicia är en bekväm stadsflicka, en återkommande poäng i dikten. Till råga på allt måste hon vara utan sin Cerinthus. *An villa sit apta puella* har jag översatt med ”Är en gård passande för en flicka?” men det kan också ses som ”Är en gård passande för flickan?” vilket är Sulpicias benämning på sig själv i flera av dikterna. I sådant fall blir meningen synonym

¹⁵ Ahlberg/Lundquist/Sörbom (1994) s.v.

med ”Är en gård verkligen rätt plats för mig?” I min översättning har jag valt att tänka att hon syftar på vad som är lämpligt för flickor (underförstått ”fina stadsflickor”) i allmänhet: ”Landsbygden är ingen plats för fina flickor som jag”.

Textens Sulpicia

Det kan vara frestande att framställa Sulpicia som frispråkig och djärv: hon räds inte att tala om för Mesalla precis vad hon tycker. I ett samhälle där flickor förväntades foga sig sätter hon sig på tvären. Och det är inte omöjligt att tänka sig att en verklig Sulpicia var en flicka med stor integritet men man får inte blanda ihop vad hon skriver i dikten med hur hon faktiskt agerade. Det är mycket möjligt att Mesalla aldrig fick veta hennes tankar om landsortsbesöket, att hon neg och teg inför omgivningen och sedan agerade ut sin sanna känsla i poesi. Däremot kan man säga att dikten *handlar om* en flicka som sätter sig på tvären och när vi fokuserar på texten som ett stycke litteratur kan vi bara läsa in den innebörd som faktiskt skrivs ut.

Känslan av att få sin vilja ignorerad genomlyser dikten. Hon beskriver sig som *abducta* - bortrövad, men sin själ och sina sinnen lämnar hon kvar i staden. Det kan ingen ta ifrån henne. ”Efter min egen vilja, fastän du inte låter mig handla efter den”: Hon framhäver att hennes tanke fortfarande är fri och att det står henne fritt att på eget bevåg lämna den i staden, fastän hon egentligen inte tillåts handla efter egen vilja. Hon följer med på resan, men i tankarna tänker hon vara kvar i Rom med Cerinthus. Därmed framhäver hon den symboliska meningen i att göra något frivilligt.

Den näst sista raden inleds på latin *hic animum sensusque meos...* dvs. ”här lämnar jag...” Platsen där hon nu befinner sig dvs. Rom betonas genom att *hic* - ”här” - är det inledande ordet och blir viktig som kontrast till de olämpliga resor som hon refererar till i meningen innan. Det är bättre att stanna hemma i staden än att ge sig ut på strapatser och går inte det kan man åtminstone låta sitt sinne bli kvar hemma.

Paralleller till den första dikten kan dras därigenom att de båda berör Sulpicias relation till omgivningen och vilka förväntningar och krav som ställs på henne. Dock har hon i detta fall inte samma möjlighet att ignorera det eftersom var hon ska tillbringa sin födelsedag ligger i händerna på Messalla. I denna dikt handlar det om vad hon är kapabel (och inte kapabel) att faktiskt göra snarare än hur hon förväntas agera, vilket är fallet i förra dikten.

Om vi tänker oss att en annan författare står bakom texten, kanske rentav Tibullus själv, ser det nästan ut som om denne driver med tonåringens motsträviga attityd. Det uppstår en komisk ton i hennes övertydlighet i sin ståndpunkt: ”Vad är väl vackrare än staden? Och är verkligen den kalla floden på det arretinska fältet passande för en flicka?” Då kan dikten snarare tolkas som ironi. I synnerhet när den ställs i kontrast till Tibullus egna romantiska utsavningar om lantliv. Han skriver: *Ipse seram teneras maturo tempore vites/rusticus et facili grandia poma manu*¹⁶ (”Själv ska jag som bonde när tiden är den rätta plantera vinrankor och väldiga fruktträd med skicklig hand”).

Tibullus ser landsbygden som en plats för själslig rekreation, där man kan sätta händerna i jorden och ägna sig åt sunt okonstlat kroppsarbete. För Sulpicia är det främst en plats långt från stadens bekvämligheter och nöjesliv. Denna skillnad i perspektiv mellan den äldre och

¹⁶ Tib.1,1, 7

den yngre generationen känns inte föråldrad, tvärtom visar dessa tydliga paralleller till vår tid hur oförändrad människan är genom historien.

Tonen i texten får mig inte att direkt anta att syftet är att läsaren ska fatta sympati för diktjaget, hon framstår närmast som lite väl tjurig och känslsam. Därför verkar det inte finnas någon annan tolkningsmöjlighet än att dikten, med utgångspunkt i en annan författare, är ironisk och menad att väcka löje. Dock har i sådant fall tonen vänts från förra dikten där Sulpicia framstår som en värdig karaktär som förtjänar vår respekt.

Sulpicia som författarinna

Rom var ett disciplinerat samhälle där barnens lydnad till föräldrar eller förmyndare inte ifrågasattes. Enligt lagen om *patria potestas* var familjefaderns auktoritet över sina barn fullkomlig¹⁷. Även om vår kultur inte har romarnas auktoritära syn på uppfostran skulle jag hävda att hennes frustration över att inte få sin vilja lyssnad på känns tidlös. Därför tycker jag också att detta är dikten där hon kanske blir som mest mänsklig för oss - det är klart att en tjej i fjortonårsåldern som just har fått sin första kille hellre vill stanna kvar i staden med honom än fara ut på landet med släkten.

Dikten kan också ses som ett svar på de typiska romantiska landsbygdsskildringarna i romersk poesi som bland annat Tibullus representerade. Denna genre hade Sulpicia säkerligen läst och tycks ha provocerats lite av.

Det kan vara tilltalande att tänka sig att Sulpicia skrev dikten för sin egen skull utifrån sina spontana känslor i samband med händelsen och att syftet inte var att sprida dikten och få läsarna med på sin "sida" av t.ex. ett föregående gräl. Men vi får inte underskatta hennes förmåga att medvetet överdriva en måttlig besvikelse för den komiska effektens skull. Smith påstår att dikten är ett brev direkt till Cerinthus efter att hon har fått beskedet om den stundande resan¹⁸, men detta känns inte logiskt i mina ögon. Sulpicia talar i dikten inte uttryckligen till Cerinthus utan till Mesalla, och jag tror heller inte att meningen var att denne verkligen skulle läsa om hennes förbittring. Hon ber honom "lugna sig" (*quiescas*) och säger att han är *nimum mei studiose*, bokstavligt "alltför angelägen om mig." Teorier har lagts fram om att Mesalla egentligen var förälskad i Sulpicia och ville ta med henne ut ur Rom för att ha henne för sig själv¹⁹. Själv skulle jag hävda att det är en lite väl djärv slutsats att dra. Men djärva slutsatser är något som genomlyser Sulpiciaforskningen och är en oundviklig följd av att vi vet så lite utöver vad dikterna säger oss. I alla tolkningar av dikterna finns ett sug efter att skapa en helhet och ett komplett narrativ. Det är tacksamt att föreställa sig den föregående scenen när Mesalla propagerar för lantlivets goda egenskaper och att Sulpicia borde följa med för sin egen skull. När hon ber honom lugna sig kan det mycket väl handla om att hon anser att hans entusiasm inför resan och landsbygden är överdriven snarare än att han har grälat på henne.

Man kan fråga sig vem som i slutändan såg till att Sulpicia fick sin röst spridd och bevarad eftersom hon troligen inte hade inflytande nog att göra detta själv. Om diktens innehåll överensstämmer med verkligheten verkar det föga troligt att Mesalla själv skulle ha uppmuntrat utgivning av den. Men denna historia om hur dikterna ursprungligen kom att bevaras är för oss okänd.

¹⁷ Carcopino (1976) 86

¹⁸ Smith (1964) 508

¹⁹ Smith (1964) 82 / Skoie (2002) 85

IV. Tredje dikten

Scis iter ex animo sublatum triste puellae?

Natali Romae iam licet esse meo.

Omnibus ille dies nobis natalis agatur,

Qui nec opinanti nunc tibi forte venit

Vet du att den hemska resan inte längre tynger flickans sinne?

Nu får jag vara i Rom på min födelsedag

Låt oss alla fira denna födelsedag!

Som av en slump nu kommer till dig såsom du inte förmodade

Fyra rader om att resan till landet har blivit inställd. Den andra versen innehåller i originaltexten den opersonliga konstruktionen *licet (esse)* som betyder *det är tillåtet (att vara)*. Bokstavligt översatt betyder raden ”Nu är det tillåtet att vara i Rom på min födelsedag.” Slår man upp *licet* i ordboken finner man att betydelsen kan vara ”det är möjligt” likväl som ”det är tillåtet”²¹. Det öppnar för två olika tolkningar. Vi vet inte om yttre omständigheter har förändrat situationen så att det nu inte är möjligt att åka till landet eller om Messalla har låtit sig övertygas och nu tillåter henne att stanna i Rom. Att det trots allt är slumpen som har ändrat omständigheterna antyder hon i sista raden. Av en ren händelse fick hon sin vilja igenom, tycks det. Mycket möjligt är att Mesalla inte ens fick veta att Sulpicia misstuckte till resan.

Textens Sulpicia

Med fokus på Sulpicia som diktjag tycks denna elegi få betydelsen av ett avslutande tillägg, en epilog till föregående dikt. Som om spänningen som byggts upp innan var så stor att ett avsnitt som förklarade vad som hände sedan var nödvändigt. Därför är den också beroende av föregående dikt för att kunna förstås. Tonen är informell och avspänd. Vem som tilltalas är inte helt tydligt. Cerinthus? I sådant fall kan *puella* läsas som ”din flicka”. Man kan också se det som att hon talar till sig själv. Lite märkligt är då att hon i andra versen skiftar från att tilltala sig själv i andra person till första person. Skoie har i slutet av sin avhandling dikterna publicerade efter J.P. Postgates utgåva *Tibulli aliorumque carmina libri tres* (1915) från Oxford Classical Texts. Denna utgåva ger *Natali Romae iam licet esse tuo*²², vilket blir ”Nu är det tillåtet att vara i Rom på din födelsedag”. Om vi utgår från att hon talar till sig själv skulle inte detta innebära någon betydelseskilnad. Men om vi ser Cerinthus som adressat verkar dikten snarare handla om hans födelsedag. Bland Amicusdikterna finns en dikt om just Cerinthus födelsedag där författaren (som alltså inte antas vara Sulpicia själv) intar Sulpicias perspektiv och skriver ”Den dagen som gav mig dig, Cerinthus, ska vara helig för mig och

²¹ Ahlberg/Lundquist/Sörbom (1994) s.v.

²² Skoie (2002) 316 (Jag har tyvärr inte haft tillgång till originalkällan av Postgate.)

alltid firas med fester²³”. Med utgångspunkt i Postgates utgivning skulle alltså paralleller kunna dras mellan dikterna men det känns mest logiskt i mina ögon att följa den vanligaste tolkningen att dikterna berör Sulpicias egen födelsedag. Dock anser jag att denna skillnad mellan utgåvorna är värd att nämna eftersom den ger möjlighet till en annan förståelse av texten. Underförstådda possessiva pronomen utesluts ofta på latin och detta är det enda tillfälle i båda födelsedagsdikterna där hon faktiskt skriver ut vems födelsedag som åsyftas. Därför är det intressant att utgåvorna skiljer sig just här.

Sulpicia som författarinna

Det är en kort liten dikt som inte är lika intensiv i känslouttryckarna som föregående. Hon fick som hon ville. Det är inte så mycket att säga om det. Den kan och har tolkats som ett brev till Cerinthus och den direkta okomplicerade tonen kan mycket väl vara anpassad för ett brev eller kort meddelande till någon. Då är frågan att ställa sig om det är sannolikt att hon kommunicerade med pojkvännen genom kortfattade elegier även angående mer vardagliga teman. Jag har, i kontrast till Smith, svårt att tänka mig att hon verkligen skulle ägna energi åt att skriva på elegiskt distikon för att skicka ett kort bud till Cerinthus om att hon visst kommer att stanna i Rom. Jag tolkar hellre texten som riktad till henne själv, eller som ett tillägg till förra dikten för den engagerade läsaren. Den kan givetvis också rikta sig till Cerinthus även om hon inte syftade till att faktiskt skicka den som ett konkret brev.

Om texten är att betrakta som en fiktion skulle Cerinthus kunna vara brevets adressat inom fiktionen. Den brevliknande tonen vore då snarare en medveten stilistisk eftersträvan från författaren.

²³ Tib.4,5,1-2

V. Fjärde dikten

**Gratum est, securus multum quod iam tibi de me
permittis, subito ne male inepta cadam.**

**Sit tibi cura togae potior pressumque quasillo
scortum quam servi filia Sulpicia.**

**Solliciti sunt pro nobis, quibus illa dolori est
ne cedam ignoto, maxima causa, toro.**

*Det är ju älskligt, att du nu är så säker på mig att du tar dig sådana friheter,
så att jag inte plötsligt snavar illa i min enfald.*

*Låt gå för att du bryr dig mer om togan och en hora med ullkorg på huvudet
än Servius dotter Sulpicia!*

*Folk är oroliga för mig, det är ett stort skäl till bekymmer för dem,
att jag skulle ingå äktenskap med någon okänd.*

En sarkastisk och bitter dikt om Cerinthus otrohet. Ordföljden i de två första raderna är krånglig. En lättare tydd omkastning hade varit *Gratum est, quod iam de me securus, multum tibi permittis*. Sarkasmen slår igenom redan i första ordet *Gratum* - älskligt. "Tar dig sådana friheter": bokstavligt "tillåter dig till mycket". Det verkar som om hon tackar Cerinthus för att han nu är så säker på hennes kärlek att han visar vad för typ han verkligen är, så att hon kan akta sig från att låta sig förledas. Men det ska sägas att adjektivet *securus* som jag har översatt med "säker" även kan betyda obekymrad, likgiltig²⁴. Man kan alltså läsa det som "Nu när du är helt likgiltig" dvs. "struntar fullständigt i mig".

I den andra meningen blir hon ännu beskare, rent av öppet förbannad. Hon skriker direkt till Cerinthus att om du nu bryr dig mer om det där horpatrasket än mig så gärna för mig! och sätter "horan nedtryckt av korgen" som motvikt till "Servius dotter Sulpicia" för att låta oss förstå att hon minsann är en flicka av fin börd. En mörk toga ingick i klädedräkten för prostituerade kvinnor i Rom²⁵ och det är denna som Sulpicia åsyftar. Vanliga kvinnors standardplagg var en stola, en sorts pösig långklänning med gördlad midja. Ullkorgen syftar på de slavinnor vars uppgift var att dela ut ull till spinnerskorna. Spinnerskorna var slavar de med och den som var underordnad dem var således i samhällets absoluta botten²⁶. Togan och korgen är därmed två attribut som för en romare genast associeras till en kvinna av lägsta sociala rang. Att en flicka av en sådan fin familj som Sulpicias har varit tillsammans med en kille som inte drar sig för att söka så lågt sällskap är givetvis mycket ärekränkande. Dikten

²⁴ Ahlberg/Lundquist/Sörbom (1994) s.v.

²⁵ Eyben (1993) 232

²⁶ Wistrand (1999) 66

tycks handla om hennes stolthet och anseende snarare än personliga sårade känslor. Det är just den andra kvinnans sociala ställning som provocerar henne, inte att Cerinthus skulle kunna ha känslor för någon annan. Hon nämner inte sitt *fama* i denna dikt men det känns underförstått att det skulle gå ut över hennes anseende om detta kom ut. Det är denna ”snävning” hon syftar på, att hon skulle ge sig i lag med någon som inte var henne värdig. Därmed har budskapet i första dikten abrupt bytts ut: plötsligt har omgivningens mening blivit mycket viktig.

Textens Sulpicia

Om vi bara läser texten och den mening som står utskriven, tycks dikten handla om just hennes kränkta stolthet. Det är en effektiv dikt, budskapet går fram som ett knytnävsslag mot Cerinthus näsben. Det bränner till, en vändning uppstår i dikternas narrativ. Därför förstås den bäst om man har läst de föregående dikterna. Den Sulpicia som framträder i denna dikt skulle jag hävda vinner läsarnas sympatier i större utsträckning än tonåringen som vill stanna i storstaden. De två avslutande raderna handlar om att folk oroar sig för Sulpicias framtid, att hon ska gifta sig med någon *ignotus*. I sin grundbetydelse betyder detta ord ”okänd” men används också i betydelsen ”av okänd börd”, dvs. lågättad underklass. Vilka som oroar sig är inte utskrivet. Latinets *solliciti sunt* betyder ordagrant bara ”de oroar sig”. Man får anta att det är folk i omgivningen som har inflytande över Sulpicia som åsyftas och jag har därför valt översättningen ”folk”. Innan har hon konstaterat att hon inte alls bryr sig om vad folk säger och tycker. Men när Cerinthus inte sköter sig längre verkar hon mer angelägen att lyssna till omgivningens åsikter. Det kan också vara lite av ett hot mot Cerinthus: ”kanske bäst att jag lyssnar på vad folk säger om dig ändå!”.

Att föreställa sig att denna elegi är skriven av en annan författare känns inte omöjligt eftersom den är så pass underhållande i sig att den håller även som fiktion. I sådant fall kan vi inte leta efter det osagda bakom orden. Då lönar det sig inte att tänka på vad som hände innan eller efter eller om Cerinthus fick läsa dikten. Det blir snarare vi som får rollen som Cerinthus i och med att det är oss läsare texten vänder sig till.

Sulpicia som författarinna

En reell Sulpicia borde rimligtvis ha mer känslor bakom orden än förbittring över skadat anseende. Meningen kan tolkas djupare: I stället för att skriva om sorgen över att ha blivit sviken av någon man litade på agerar man ut känslorna genom att beklaga sig över skadan på sitt rykte. Det rykte som hon tidigare inte alls brydde sig om att förstålla sig inför. Men trots att dikten uppenbart riktar sig till Cerinthus är det heller inte självklart att han också fick läsa den. Att se dikterna som privata brev har varit populärt, men till skillnad från vad Smith hävdar²⁷ så finns självklart inga bevis för att texten faktiskt sändes till Cerinthus.

Vem Cerinthus egentligen har varit med vet vi inte. Om han har varit hos en prostituerad, vilket var mycket vanligt inom den manliga umgängessfären²⁸, så är det inte självklart att han själv anser att han har gjort något fel. Men det ska inte tolkas som att Sulpicia nödvändigtvis tyckte att det var acceptabelt. Det kan också vara Sulpicia som väljer att kalla kvinnan som Cerinthus har träffat för hora som en ren smädelse i stundens ilska. Dock läggs så stor vikt vid betoningen av den andra kvinnans låga ställning att det inte känns rimligt att det bara är smädelser. Cerinthus börd sägs ingenting om, men de sista raderna antyder att den inte är den högsta. Att anklaga honom för att vara lågättad skulle också kunna vara en förolämpning av

²⁷ Smith (1964) 511

²⁸ Eyben (1993) 232

samma slag som dem hon kastar över älskarinnan. Men det anknyter också till första dikten, där Cerinthus härkomst antyds av Sulpicias behov att försvara att han visst är henne värdig.

VI. Femte dikten

**Estne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae,
quod mea nunc vexat corpora fessa calor?
A ego non aliter tristes evincere morbos
optarim, quam te si quoque velle putem.
At mihi quid prosit morbos evincere, si tu
nostra potes lento pectore ferre mala?**

*Finns hos dig, Cerinthus, någon uppriktig omsorg om din flicka,
nu när febern härjar min trötta kropp?
Jag skulle inte ha önskat övervinna den svåra sjukdomen,
annat än om jag trodde att det också var din vilja.
Men vad gynnar det mig att fördriva sjukdomen, om du
kan bära mitt onda med lugn i bröstet?*

Om att Sulpicia är sjuk. Också i denna dikt riktar hon sig direkt till Cerinthus. Hon frågar om det hos honom finns någon *pia cura* för henne. Adjektivet *pia* kan betyda from, kärleksfull men också trofast, plikttrogen. Det är svårt att hitta en lämplig svensk synonym till ett ord med så bred innebörd. Jag läser den första raden som att Sulpicia frågar Cerinthus om han verkligen bryr sig om henne på riktigt och har därför valt den något fria översättningen ”uppriktig”. *Cura* är något av ett universalord för allt som ockuperar ens tankar och sinne och kan ofta översättas med omsorg vilket jag tycker fungerar bra här. Men det kan också betyda bekymmer ”ältande” och specifikt förälskelsekänslor eller kärlekskval²⁹. Adjektivet *lentos*, i min översättning lugn, kan ha många betydelser: Långsam, lugn, sansad eller i dålig bemärkelse likgiltig, okänslig³⁰. Det är den sista betydelsen som Smith refererar till i sin kommentar, vilket han översätter med *unfeeling, unsympathetic*³¹. Substantivet *pectus* som egentligen betyder bröst används ofta synonymt med sinne och *pectore lento* kan läsas antingen som ”i lugnt bröst/sinne” eller ”med lugnt bröst/sinne”. Om vi läser det som ”Om du kan bära mitt onda med likgiltigt sinne” blir meningen mer entydig: Sulpicias lidande rör inte Cerinthus i ryggen. Det är i alla fall vad hon tycks befara. Det ska även sägas att verbet *ferre* (bära) också har den vidgade innebörden hårda ut, tåla och det är väl egentligen den meningen hon syftar på.

²⁹ Ahlberg/Lundquist/Sörbom (1994) s.v.

³⁰ Ahlberg/Lundquist/Sörbom (1994) s.v.

³¹ Smith (1964) 516

Textens Sulpicia

Vad Sulpicia menar med sina ord är inte helt klart. Min första tanke är att hon är sjuk av kärlek men efter att ha läst flera tolkningar³² har jag förstått att den gängse tolkningen är att se sjukdomen som konkret. Bland Amicusdikterna finns även en annan dikt om att Sulpicia ligger sjuk i feber och ber till guden Phoebus (dvs. Apollon) att han ska bota henne³³ och man kan tänka att denna dikt syftar till samma händelse. Hon säger att hon själv inte vill övervinna sjukdomen om inte Cerinthus vill det också. Därför var min omedelbara tolkning att sjukdomen syftade på hennes kärlekskrankhet, för varför skulle Cerinthus annars inte vilja att hon blev frisk? Det kan givetvis ha en dubbel innebörd, särskilt vid tanke på att *cura* också kan betyda omvårdnad, t.ex. av en sjuk. Då handlar dikten snarare om känslan av att vara övergiven. Det gör ingen skillnad för Sulpicia om hon blir frisk eller inte eftersom det enda hon bryr sig om är Cerinthus känslor. Den eventuella dubbla innebörden av sjukdom känns logisk: om den person som man tycker mest om inte bryr sig om att man mår dåligt kan man givetvis känna sig sårad och övergiven och se det negligerandet som ett negligerande av hela ens person.

Sulpicia som författarinna

Denna dikt kommer i den gängse ordningen efter dikten om Cerinthus otrohet och det är rimligt att tänka att det är de känslorna av att ha blivit sviken som sitter kvar. Men man får inte glömma att dikternas kronologiska ordning är rekonstruerad baserat på deras innehåll och inte måste stämma överens med hur poeten faktiskt tänkte. Om jag drar slutsatsen att känslan av övergivenhet i denna dikt hänger ihop med *Gratum est* så resonerar jag bara likadant som när den gängse ordningen för dikterna skapades, men det finns andra möjliga ordningar som kan ge en annan innebörd. Och man kan heller inte förvänta sig att Sulpicia som reell författarinna faktiskt tecknade ner förhållandets alla höjder och dalar. Osäkerheten hon nu känner kan ha sitt ursprung i någon händelse som vi aldrig får höra om.

För den som gärna vill se diktjaget som direkt motsvarande författarjaget är det tilltalande att se dikten som ett personligt brev, inte ämnat att läsas av någon annan än Cerinthus. Dikten blir en vädjan till Cerinthus att visa att han faktiskt bryr sig om sin *puella*. Hon vill bara bli av med sin sjukdom om Cerinthus vill, men om han ändå inte bryr sig spelar det heller inte någon roll för henne om hon blir frisk eller inte.

Både *Invisus Natalis* och *Gratum est* kan sägas ha ett visst underhållningsvärde. De fungerar mycket bra att läsa som ren fiktion eftersom de i sin utagerande ton känns spännande och ”publikfriande”. Denna elegi är mycket mer introvert. Den känns personlig och känslorna av ensamhet och osäkerhet på den andre som den förmedlar verkar äkta. Jag får intrycket att syftet med dikten är just att förmedla dessa känslor snarare än att som i föregående dikter nå fram med en ståndpunkt eller agenda.

Denna dikt utspelar sig så att säga inom diktjaget mer än de tidigare dikterna vilket kan göra den direkt lättare att relatera till för en läsare med en helt annan kulturell bakgrund. Det finns inga spår av Rom och det enorma avståndet till oss i denna elegi. Om vi tänker oss en annan författare omöjliggör detta inte att denne beskriver känslor baserade på egna erfarenheter under Sulpicias namn. Faktum är ju att en författare aldrig kan ha en annan referenspunkt än sig själv och på så sätt kommer en text alltid att spegla personen som har skrivit den. Äkthet

³² Smith (1964) 515, Grainger (1822) 288 m.fl.

³³ Tib 4, 4

är ett begrepp som kan förstås på flera nivåer och därför kan diskussionen om autenticitet bli meningslös. Framförallt om någon läsare kan göra texten betydelsefull för sig själv.

VII. Sjätte dikten

**Nec tibi sim, mea lux, aequae iam fervida cura
ac videor paucos ante fuisse dies,
si quicquam tota commisi stulta iuventa,
cuius me fatear paenituisse magis,
hesterna quam te solum quod nocte reliqui,
ardorem cupiens dissimulare meum.**

*Jag borde inte längre vara dig så brännande kär, mitt ljus,
som jag tycks ha varit för några dagar sedan
om jag bekände att jag hade ångrat något jag gjort
i hela min dumma ungdom mer
än att jag igår natt lämnade dig ensam
i hopp om att kunna dölja min eld.*

Denna dikt består av en enda mening och är liksom *Tandem venit amor* och *Gratum est* förfärligt krånglig i syntaxen. Det är också de tre dikterna som kanske är de som är starkast i känslouttryckarna och det har varit populärt att se det som att Sulpicia med känslorna virvlande i huvudet har skrivit ner orden i precis den ordningen som de kom till henne. Som om virrvarret av ord speglade författarinnans inre virrvarr. Det är givetvis inte omöjligt, men det intrycket kan också vara författarens medvetna eftersträvan. Det är inte ovanligt i romersk poesi att känslan som författaren vill förmedla förstärks av versens ordföljd och syntax. På det sättet kan drottning Dido uttrycka sig med friare ordföljd när hennes desperation över Aeneas avfärd stiger³⁴, vilket få skulle hävda har att göra med att Vergilius blev så tagen av händelseförloppen som han själv hittade på att han inte kunde styra sitt skrivstift. Det är denna språkliga spretighet som Smith syftar på när han beskriver hennes poesi som ”distinctively feminine”.

Textens Sulpicia

Dikten är svårtolkad och kräver en del justeringar för att fungera på svenska. Bokstavligt säger hon ”jag må inte längre vara dig en lika brännande omsorg (cura)”. *Cura* kan som tidigare nämnts betyda omsorg, kval, längtan och ibland även föremålet för detta och det tordes vara den betydelsen som Sulpicia syftar på. Eftersom det är svårt att hitta ett motsvarande svenskt ord som passar i sammanhanget har jag valt omskrivningen ”Jag borde inte längre vara dig så brännande kär”. Meningen hon vill förmedla är att det var en sådan hemsk gärning att natten innan lämna Cerinthus ensam, att om hon ångrade någonting hon

³⁴ Verg. *Aen IV* 314-319

någonsin gjort mer än det så vore hon ovärdig hans kärlek. Ångern i dikten verkar närmast bottenlös och den fångar verkligen känslan av ånger inför det där som man aldrig fick sagt. Det är en dikt som tillsammans med föregående kan upplevas som mer allmängiltig än födelsedagsdikterna i och med att den fokuserar på diktjagets inre snarare än omgivningen.

Författarinna eller författare

Jag har sett ett förslag på kronologi där denna dikt sätts först och därmed verkar utspelas strax innan paret blir tillsammans³⁵. Då handlar den så att säga om blygheten inför att berätta och ångern över att inte våga berätta om sina känslor för den man tycker mest om. Men enligt den gängse kronologiska ordningen kommer alltså denna dikt sist i sviten. Om vi har föregående dikt i minnet kan man tänka att det är den osäkerheten på Cerinthus känslor som visas också i denna dikt. Att hans kärlek inte längre känns förgivettagen, och att det därför plötsligt blir svårare för henne att vara öppen med sina känslor. ”I hopp om att kunna dölja min eld” - hon lämnar honom för att hon inte vågar visa sina känslor och det är också där vi lämnas. Det kan tyckas lite otillfredsställande att som läsare inte få något tydligt slut på historien. Det kan vara ett medvetet ”öppet slut” men det kan också vara så att fler texter har skrivits som i sådant fall inte bevarats.

Om vi bollar med tanken att också denna dikt är ren fiktion och bara att betrakta som ett stycke litteratur, går detta främst ut över vem som är den tänkta adressaten. I sådant fall är det just vi läsare som är tänkta att läsa dikten, även om den är formulerad som en personlig hälsning till Cerinthus. På det sättet är den inte annorlunda än de flesta kärlekssånger tillägnade ett anonymt *you*. Och de flesta tar nog för givet att alla tragiska kärleksöden i sångerna inte är direkta självbiografiska skildringar av artisten eller låtskrivaren. Men de kan beröra oss ändå eftersom känslorna som skildras är allmänmänskliga och möjliga för oss att relatera till oss själva. En poet, låtskrivare eller författare som vill skildra en viss känsla i text måste givetvis se inåt till sitt eget känsloregister och till egna erfarenheter. Därför kan diskussionen om ”sanningshalten” i dikten vara meningslös. Även en annan författare än Sulpicia själv kan skildra sin ånger över att ha varit alltför blyg för att bekänna sin kärlek för någon. Det är en erfarenhet som de flesta människor bär på och eventuellt kan erinra sig för konstens skull.

Man kan tolka det som har skrivits om det signifikant kvinnliga i Sulpicias poesi som ett medvetet val från en manlig författare som inte känner sig ha utrymme att uttrycka den typen av känslor under sitt eget namn i machosamhället Rom. Den påstådda kvinnliga ”tankspriddheten” skulle i sådant fall snarare böttna i författarens fördomar om kvinnors tankesätt som annorlunda än männens. Och då dessa fördomar inte har ändrats nämnvärt genom historien har också senare läsare tolkat språkbruket som signifikant kvinnligt.

³⁵ www.artsci.wustl.edu/.../docs/Sulpicia_corpus.pdf

VIII. Avslutande diskussion

I denna studie har jag närläst de så kallade Sulpiciadikterna med syftet att undersöka vilka olika tolkningsmöjligheter som ges beroende på om vi väljer att endast fokusera på Sulpicia som dikternas huvudperson eller om vi försöker hitta författarinnan bakom. Jag har visat på att dikterna innehåller flera lager och kan läsas olika beroende på hur vi ser på förhållandet mellan diktjag och författarjag. Sulpicia är att betrakta som ett koncept innefattande två olika karaktärer: dels en litterär karaktär som framträder som huvudperson i de sex dikterna, dels en tänkt författarinna till dikterna. Dock får vi inte låsa oss vid att sätta upp dessa två Sulpicior som en dikotomi: Även en poet som skriver självbiografiskt väljer vilka sidor av sig själv som framhålls, medvetet eller omedvetet, och man kan också utgå från sina egna erfarenheter även när man skriver under pseudonym av någon med en helt annan bakgrund än en själv. Ett verk speglar alltid upphovsmannen eller kvinnan.

Även om vi väljer att tolka dikterna som skrivna av någon annan så lever föreställningen om författarinnan Sulpicia. Alla tankar om henne som författarinna är föreställningar och kan alltså betraktas som en del av fiktionen i och med att vi inte har någon handfast information utan tvingas hänge oss åt spekulationer. Men det innebär inte att den litterära karaktären Sulpicia inte kan studeras friställd från Sulpicia som författarinna. Och även den som har valt att se Sulpicia som alltigenom fiktiv, en skapelse av exempelvis Tibullus, kan förhålla sig till dels dikternas huvudperson och dels idén om författarinnan som fiktion.

Huruvida diktjaget och den verkliga författaren är densamma har jag inte för avsikt att ge svar på och det har heller inte varit min intention med studien. Jag har velat visa på de olika tolkningsmöjligheter som finns beroende på vilken ingång vi har till texten.

Ett porträtt av Sulpicia som litterär karaktär

Den Sulpicia som framträder i texten framstår som en ung kvinna med stor integritet i ett samhälle präglad av auktoritet och underordning. Hon räds inte att säga sin mening eller agera motströms med de normer och förväntningar hon är ställd inför. Redan i de två första verserna i den första dikten sätter hon denna agenda; där kungör hon att hon är väl medveten om hur hon förväntas agera, men ändå väljer att agera motsatsen. Genom att hon betonar att det vore mer skamfullt att dölja den funna kärleken än att avslöja den blir det tydligt för oss att döljandet är vad som vore förväntat i hennes situation. Dock håller hon hårt i sin *dignitas*. Hon framhåller att hon är värdig (*digna*) och sätter i fjärde elegen sin egen värdighet i kontrast till den underklasskvinna som Cerinthus har varit otrogen med. Hon är därför i egentlig mening inte fri från omgivningens påverkan utan förhåller sig till kraven på gott anseende genom att framhålla att hon fortfarande har kvar sitt. Diktens Sulpicia är också en person som har en stark egen vilja och gärna "tjurar" när hon inte får den igenom. På många vis kan man känna igen skildringen av den unga kvinnan och hon känns inte mycket annorlunda än en modern ungdom. När hon klagar inför Messalla på att hon tvingas åka ut till landet skriver hon in sig i den tidlösa slitningen mellan barn och föräldrageneration. Som nyförälskad framstår hon som djärv och närmast sprallig, även detta känns tidlöst. Likaså hennes nästan malliga attityd.

Men hon framstår inte enbart som den obekymrat rättframma karaktär som framträder i de tre första dikterna. I de två sista dikterna uttrycks en stark osäkerhet och oro. Den Sulpicia vi

möter där tycks ha börjat tvivla på känslorna hos sin vän. Då hon tidigare var ärekränt snarare än sårad visar hon sig nu både osäker och sårbar. ”Jag ska sägas ha varit en värdig tillsammans med en värdig” har bytts ut mot den hårda domen mot henne själv att hon kanske inte alls förtjänar Cerinthus kärlek. Denna vändning gör henne komplex och därmed blir hon mänsklig. Jag påstår att hon som karaktär därför är möjlig att identifiera sig med trots det gigantiska kulturella och tidsliga avståndet till kejsar Augustus Rom.

Om poeten Sulpicia

Ovan har jag presenterat karaktären vi möter i texten, oavsett vem vi tror att hon är. Författarinnan Sulpicia kan vi i första hand se som en person som skriver snarare än handlar. Skrivandet är faktiskt det enda vi med säkerhet kan tillskriva henne om vi utgår från henne som den reella författaren. Vi vet vad hon skrev men inte vad hon inte skrev. Kanske har det också funnits fler texter som inte har bevarats från antiken. Främst kan vi inte utgå från att det narrativ som formas genom dikterna i detalj motsvarar Sulpicias verklighet. Jag nämnde i min analys av *Gratum est* hur fokuserandet på det hotade anseendet kan vara ett sätt att kringgå de alltför svårhanterbara eller i text svårskildrade känslorna av besvikelse och hjärtesorg. På samma sätt kan författaren ha många känslor bakom orden som inte skrivs ut. Att hon så tydligt förkunnar att hon inte vill hemlighålla sitt förhållande i *Tandem venit amor* kan exempelvis böttna i att hon i grunden hyser skuld-känslor och ånger inför vad hon har gjort.

Dikterna har av många setts som skrivna för hennes egen skull, eller för att läsas av Cerinthus, och alltså inte ämnade att spridas till en bred skara. Dock kan det verka långsökt att en flickas privata dagboksanteckningar av en slump skulle ha hittats gömda i ett skåp och införlivats i Corpus Tibullianum. Då verkar det mer logiskt att utgå från att hon ändå skrev med intentionen att i någon mån sprida texten. Som författarinna utmärker hon sig bland sina samtida främst genom sitt kön. Jag vänder mig mot att detta skulle genomlysas hennes stilistik på det vis som Smith och Gruppe hävdar. Däremot är det rimligt att utgå från att hennes position i det romerska samhället färgar av sig i texten. En manlig författare delar inte den specifika erfarenheten av att vara just en ung kvinna i antikens Rom, en position som tycks ha varit präglad av underordning i förhållande till familj eller förmyndare och av att stå ”bakom ridåerna”.

I konflikt med sig själv och omgivningen

Om man genom textläsningen önskar komma närmare svaret på huruvida hon är den faktiska författarinnan eller inte påstår jag därför att det vore mer gynnsamt att fokusera på innehållet och kanske just antydningarna om slitningar mellan hennes och omgivningens viljor snarare än författarens sätt att använda språket. För även om hon skulle beskriva en verklighet som inte helt överensstämmer med hennes egen gör hon det från sin egen position som romersk kvinna vilket ger henne möjlighet att skildra specifika problematiker som denna grupp kunde ställas inför. Dikternas konflikter kan i princip delas upp i en problematik i förhållande till omgivningen och en personlig. Vikten av ett lyckat äktenskapsarrangemang är botten till den förstnämnda kategorins huvudproblematik. Detta var i det romerska samhället stommen till släktens välgång och anseende och giftermål syftade till familjens bästa snarare än individens. Det *fama* Sulpicia förhåller sig till kan inrymma hennes egen såväl som familjens heder. Födelsedagsdikterna behandlar inte dessa frågor lika tydligt som *Tandem venit amor* och *Gratum est*, däremot tydliggörs i dem Sulpicias position som underordnad och utan egen röst i förhållande till förmyndaren. Det är studier av de fyra första dikterna som jag därför skulle hävda vore mest gynnsamma för den som är intresserad av att peka ut den ”sanna författaren”.

Frågan att ställa sig är huruvida det vore möjligt för en manlig författare att sätta sig in i denna specifika roll. Många erfarenheter torde ändå delas av diktjaget och en manlig författare som exempelvis Tibullus. De tillhör en gemensam kultur av romersk överklass vilket i vissa avseenden kan vara mer betydelsebärande för individens vardag och självidentifiering än kön. Vikten av anseende och heder var givetvis större bland överklassen än bland fattiga och slavar. Att ”gifta ner sig” vore inte mer ärofyllt för en ung man än för en kvinna. Också en ung man stod i stark beroendeställning till sin far genom lagen om *patria potestas*, vilket bland annat yttrade sig därigenom att både hustruns och mannens fäder hade rätt att utkräva skilsmässa. Huruvida det utifrån detta fullt ut vore möjligt att en manlig författare av samma tidsanda och klass som Sulpicia skulle kunna visa prov på den förståelsen för diktjagets situation öppnar jag för diskussion.

De två avslutande dikterna behandlar en personlig känsloproblematik. Osäkerhet och skuldkänslor präglar texterna. De handlar uteslutande om relationen mellan Sulpicia och Cerinthus och omgivningen eller någon tredje part är inte närvarande. Med sitt starka fokus på vad som rör sig inuti människan är de till synes avskalade från alla ledtrådar om att vi rör oss i just det antika Rom. På det viset känns de tidlösa och aktuella; känslor är ändå det enda hos människan som är oförändrat genom årtusenden. Min utgångspunkt är att förälskelse och den oro som i regel är förknippad därmed är densamma för människor av alla kön. Dock måste man skilja skrivningar om känslor från känslorna själva, och attityder till känslor behöver inte vara desamma för olika grupper i olika tider. Vad som är tillåtet och inte tillåtet att känna enligt samhällets normer påverkar individens tankar och därmed skildringar av sina känslor. Därför är det möjligt att en romersk manlig poet skriver ner sina tankar om känslor på ett annat vis än en kvinnlig poet. Det har inte varit syftet med denna uppsats att närgranska detta men det är ett fält värt fördjupning. Det skulle till exempel kunna ligga till grund för en kulturhistorisk eller etnologisk studie med genusperspektiv.

Det kan också vara irrelevant, vilket jag har varit inne på tidigare, att försöka stämpla texten som antingen sann eller osann beroende på om Sulpicia är den reella författarinnan eller inte. Teman kan ändå vara plockade ur författarens egna känslo- och erfarenhetsregister och det står fritt för läsaren att ta texten till sig och göra den verklig och betydelsefull i relation till egna känslor och upplevelser.

Avslutning

I denna uppsats har jag genom närläsning av Sulpiciadikterna undersökt hur en text kan rymma olika tolkningsmöjligheter med utgångspunkten att karaktären Sulpicia kan betraktas både som litterär karaktär och som författarinna. Även om hon betraktas som den faktiska författarinnan kan dikternas huvudperson ses som en fristående karaktär. Dikternas teman utgår alla från relationen till Cerinthus men de synliggör många av de normer som präglade en ung giftasvuxen flicka i Rom. Sulpicias relation till omgivningen och slitningen mellan hennes egen och omgivningens vilja framträder i flera av dikterna. De är på många sätt både tidstypiska och tidlösa. Oklarheterna runt dikternas uppkomst ger möjlighet till flera olika läsningar av texten. Att betrakta den som ett stycke fiktion av en manlig poet ger inte samma förståelse som att betrakta den som en ung romersk kvinnas autentiskt självbiografiska verk.

Oavsett vem vi anser har skrivit dessa sex elegier är det intressant att fråga sig hur de hade tolkats om de inte hade rönt någon information om författarens eller diktjagets kön. Hade man på grund av språkbruket ändå tillskrivit dem en upphovskvinna eller hade man utgått från att

författaren var manlig och bedömt texten efter det? Detta kan vara en ingång till fruktbar diskussion men då jag inte har utrymme att göra det i denna uppsats uppmanar jag till fortsatt fördjupning i ämnet. Jag har gett förslag till olika tolkningsmöjligheter utifrån olika ingångar och det står näste man fritt att använda detta material som grund i en fördjupad studie av dikterna och möjliga omständigheter runt deras uppkomst.

Tove Thunell juni 2014

Abstract

Denna uppsats på kandidatnivå är en studie av de så kallade Sulpiciadikterna. Uppsatsens syfte är att titta närmare på de olika tolkningsmöjligheter till texten som öppnar sig beroende på om vi fokuserar på Sulpicia som huvudkaraktär och berättarjag i ett stycke litteratur eller som en reell författare till en samling självbiografiska texter. Eftersom ingen egentlig information om författarinnan finns förutom det som utläses i själva texten figurerar även teorier om andra författare till dikterna, exempelvis Tibullus under vars namn Sulpiciadikterna ursprungligen gavs ut. Därför bollar jag också min analys med antagandet att texten skulle kunna vara skriven av en annan författare och vara att betrakta endast som fiktion. Jag strävar också efter att förmedla de olika nyanserna som är möjliga i frågan om textens ”äkthet”. Att hävda dikterna som antingen sanna eller osanna är inte mitt syfte. Även en reell Sulpicia som författare kan förstå sig i dikten och måste inte enbart skildra sin egen absoluta verklighet. Syftet är inte att komma åt en sanning om dikterna utan endast att titta på olika tolkningsmöjligheter. Ändå väcks frågor om huruvida en manlig författare skulle kunna sätta sig in i en flicka som Sulpicias roll.

Det rör sig om sex stycken korta dikter på elegiskt versmått. Det centrala temat är Sulpicias relation till en kille som hon benämner Cerinthus. I texten synliggörs också det romerska samhällets syn på flickors frihet och vilka förväntningar som ställs på henne. Denna slitning mellan Sulpicias vilja kontra omgivningens ger jag stort utrymme i min analys.

Jag går igenom dikterna separat och varje kapitel tillägnas en dikt. I kapitlens inledning presenterar jag den latinska originaltexten följd av min egen översättning.

Stort utrymme får också närläsning av ordvalen i den latinska texten. Jag för diskussioner om ordens olika innebörder för att visa på flera möjliga tolkningar än de jag har gjort. Det är viktigt för mig att betona att mina översättningar är tolkningar och jag vill att även den läsare som inte kan tillgodogöra sig den latinska texten ska ha möjlighet att bilda sin egen uppfattning utifrån flera möjliga läsningar.

Bibliografi

Tryckta källor

- Ahlberg, Axel W./ Lundquist, Nils/ Sörbom, Gunnar (1994) *Norstedts latinsk-svenska ordbok: 30000 ord och fraser*. Norstedt, Stockholm
- Carcopino, Jerome (1976) (första svenska upplagan 1961) *Dagligt liv i antikens Rom* (originalets titel: *La vie quotidienne à Rome à l'apogée de l'empire*, översättning av Valmin, Natan), Lund
- Grainger, James (1822) *The Elegies of Albius Tibullus and the Poems of Sulpicia*, Press of C. Whittingham, Chriswick
- Eyben, Emiel (1993) *Restless youth in Ancient Rome* (originalets titel: *De jonge Romein volgens de literaire bronnen der periode ca. 200 v. Chr. Tot ca. 500 n. Chr.*), översättning av Dr Patrick Daly), London etc.
- Luck, George (ed.) *Tibullus aliorumque carmina* (1998) andra utgåvan, Stuttgart (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
- MacLennan, Keith (ed.) (2012) *Aeneid IV*, Briston Classical Press, London
- Sjövall, Harald; Wistrand, Erik (ed.) (1955)- *Latinsk poesi i urval II*, Malmö
- Skoie, Mathilde (2002)- *Reading Sulpicia. Commentaries 1475- 1990*, Oxford etc.
- Smith, Kirby Flower (ed.)(1964) (första utgåvan 1913) *The Elegies of Albius Tibullus. The Corpus Tibullianum*, Darmstadt
- Clark, Gillian (1996) "Roman women", *Women in antiquity* Mc Auslan, Ian; Walcot, Peter (ed.) 1996, Oxford etc., 36-55

Otryckta källor

- Wistrand, Magnus (1999) *Florilegium Latinum Primum II. Kommentar* Göteborgs universitet. Avdelning för klassiska språk/latin, Göteborg

www.artsci.wustl.edu/.../docs/Sulpicia_corpus.pdf

www.poetryintranslation.com/PITBR/Latin/Tibullus.htm#_Toc532635329

www.stoa.org/diotima/anthology/sulpicia-anth.shtml

www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0071%3Apoem%3D1